

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

2 Nunquid sit ad solutem necessarium, rei quæ ablata est, restitutione[m]
fieri.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

ARTICVLVS II.

Utum sit ad salutem necessarium, rei, que ablata est, restitutionem fieri.

Secundo articulo, qui apud S. Tho. primus est, supposita restitutionis inter pretatione, de ius est necessitate respondendum: Utum scilicet ablati restituo sit ad salutem necessaria? Et arguitur ad negatiuam partem. Ad salutem anime, hoc est ad vitam æternam consequendam, satis est seruare mandata, secundum verbum Domini, Matth. 19: Si uis ad vitam ingredi, serua mandata. Quod si quis in culpam fuerit collapsus, satis est, quod per penitentiam que secunda est tabula post naufragium, conscientiam abluat: restitutio autem neque inter precepta, neque inter partes penitentie, ut supra dictum est, connumeratur, ergo non est hominibus necessaria. Secundo arguitur. Si restitutio esset necessaria, maxime quia aliquo est precepto imperata, id autem in Decalogo nullam extat præter illud, Non furum facias, hoc uero negatiuum est, preceptum autem restitutionis affirmatiuum esse debet, ut uerbum ipsum sonat. Ergo nullum est tale preceptum. In contrarium est Aug. in epist. ad Mace. que refertur 14. quæst. 6. Si res aliena propter quam peccatum est, reddi possit & non redditur, & penitentia non agitur, si simulatur. Si autem ueraciter, non remittitur peccatum nisi restituatur ablatum.

Quæstio hæc nemini dubia esse potest. Vnica ergo conclusione absoluitur. Ablatum restituo sic necessaria est ut ablatum illud durare nemo posset in gratia Dei illam uero recuperare. At uero in gratiam sancti Thom. exponendi sunt termini, eo quod hic secundus articulus subobscurus, quin truncatus etiam nonnullis uidetur. At, enim, id quod iniuste ablatum est, restitutione esse obnoxium, quod uero iuste minime. Cum tamen tam mutuarum, quod ex quo quis iuste sustulit, quam pretium rei credito emptæ sit etiam restituendum. Notandum ergo est, quemadmodum nos sanctus Tho. proprias rerum locutiones docuerit. Illius enim quod quis vel mutuo vel quolibet civili contractu accepit, non

Y 2 pro-

acerdotum virtute clauium constituitur, eademque in illis tribus generibus scilicet in oratione, ieiunio, & elemosyna, restitutionem uero ad æqualitatem quisque tenetur sua sponte facere, vel ieiunia patere iudicis. Septimum præterea si libet inter uallum accipito. In purgatorio nulla sit, si rive expectatur restituo, sed tantum sit satisfactio, seu potius satisfactio. hoc dixerim ad depellendum errorem vlti, quod a bitratur defunctos in purgatorio remorari quousque restitones quas hic suis commendarunt, executioni mandentur. Est enim deridiculum. Haud siquidem lex esset digna Deo, si sanxisset ut quis pro ea culpa patereur, quam nullatenus in sua est iam libertate. Alio qui si hæredes nunquam restitueret, nunquam miser ille exiret illos purgatoris carceres, qua uero ratione purgatorium uerteretur in infernum. Videtur tibi scilicet quis quomodo in hoc seculo restitueri mandauerit.

Nam si negligens fuerit etiam si culpa remittatur, licet in purgatorio penas, quas post eius obitum illico fiat restituo, illis autem panis perfoluris, etiam si nunquam restitutio fiat, liberabit. In epist. me enim in contrarium adducitur, quod ego meis auribus audiui, illud Augustini, quod statim articulo proximo audiemus, Non dimittitur peccatum nisi restituatur ablatum. Illud namque de remissione culpæ intelligitur in hoc seculo, quia qui non restituit, reus est temper culpæ. Ecce quanta inter capedine satisfactio & restitutio distent. Ex qua dilucio colligitur prioris argumenti.

Ad posterius autem probe respondet S. An. Th. quod restitutio illius, quod per iustitiam distributam conferri omisum est, ad iustitiam spectat commutatiuam. Nam quamuis illud nunquam fuerit ab illo, curdandum erat possessum, tunc tamen debitum & ideo quodammodo sublatum, ac subinde sancto commutatiuæ iustitiæ est idem rependere. Quo fit, (ut scite Caieta. colligit) quod si princeps aut dominus aliquot annis distributionem prætermiserit, quam inter conscriptos ciues facere tenebatur, & postea penitentia ductus restituere conuertitur, non debet præsentibus tunc ciuibus restitutionem facere, sed eorum defunctorum hæredibus, quibus uiuentibus debeatur.

OTO
ure
pibus
DIII
13

Conclō
Esponi
tur.
D Tho.
Qngs
in ipe
reddi
quod ex
cōtractu
aliquo
civili de
be non
dī resti
tuere.

proprie ad restitutionem conuincitur, quo ad vique sit in mora & culpa, nam mutuum vel pretium ante statutum tempus reddere, non est necessarium. Et dum in tempore redditur, non dicitur proprie restitutio, eo quod cum credito illuc vique sua sponte careret illa re, non dum censebatur minus iusto habere, aut suo iure, & statu esse deictus, sed dicitur illa vel simplex redditio mutui, vel solutio pretij, quamuis largo modo restitutio dicatur. Nomen igitur restitutionis stricte solum in rebus ablati locum habet, puta quæ vel per iniuriam surreptæ sunt, vel si iuste fuerint acceptæ, iniuste tamen ultra constitutum tempus retinentur. Et ideo ait Aug. non dimittit peccatum, nisi restituatur ablatum. Quod autem ait D. Thom. id quod iuste ablatum est, inæqualitatem esse restitui, non intelligas de mutuo, aut de pretio rei futura moneta venditæ, aut de similibus, quæ iuste accipiuntur, sed vt reddantur, at de illo quod quis quia suum erat accepit, vt depositum suum, aut laboris mercedem, aut dono datum, aut quid simile. His præhabitis probatur conclusio. Iustitia commutativa est ad salutem obseruati necessaria, restitutio autem importat redditionem illius rei, quæ iniuste vel aufertur, vel retinetur, quæ quidem redditio opus est iustitiæ commutatiuæ, ergo illa est necessaria. Hinc fit consequens, præceptum extate restitutionis, idque sua reatu mortalis culpæ obligans. Aliter non esset ad salutem simpliciter necessaria. Etenim qui rem derinet alienam inuito domino, & iustitiam violat, & subinde proximi charitatem. At pro exactiori eiusdem conclusionis examine, intelligamus in primis, quo gradus certitudinis habenda est, an scilicet sit pro veritate Catholica reputanda Hoc pro eo interrogauerim, quod Carmelita inter

Restitutio solū locū hēt in reb. iniuste ablati, vel retentis.

Improbatur conclusio.

Græcorum tamen ex Guicciardini.

Lutherani sicuti non videntur inficiantur.

Græcorum alias, hanc quoque hæresim connumerat, quod eorum sacerdotes nulli furibus, & latronibus restitutionem pro manifestata rapina iubeant, sed oleo simplici illos inungentes absoluebant, illa duntaxat iniusta penitentia, vt libipps furto um partem impertinent. Nescio tamen qua essent infans illi correpti, qui ita desisterent. Lutherani namq; (vt est art. 35. Lutheri ad 1. eonem videre) satisfactionem inficiantur, hoc tamen colore quod Christus abunde delictis totius mundi satisfecit, nescientes di-

scernere inter satisfactionem, quo ad sufficientiam, & qua ad efficaciam. Quod autem restitutio non sit necessaria non solum hæresis, verum phrenesis est. Hic autem lectorem admonitum facere non præteribo, vt si inciderit in Erasmi annotationes, vique ad quartam editionem, caueat ab illo ad notamento quod Luc. 11. super verbo illo. Quod superest, date elemosynam, subiicit tale. Illud adnotandum, cum modo fecerit mentionem rapinæ, non fieri in re medium mentionem restitutionis, tantum pollicetur elemosyna data, omnia fore munda. Quo sane loco vilius est restitutionis necessitatem vel infirmare, vel negare. Post tamen editione quinta, notam hanc, qui sibi ipse inuiscerat, abasiit Ad rem igitur vt redeamus, merito dicebam huiusmodi hæresim in phrenesim incidere. Cantum autem in decalogo est. Non furtum facies. Qui autem rem alienam inuito domino retinet, peria de habet ac si furtum faceret, pro eodem. n. prorsus recepit, rem alienam surrepere eandemq; retinere. Vnde Pau. ad Ro. 53. Reddite omnibus debita, cui tributū, tributum, &c. Et vt cuncta expressiori emphasi complecteretur, subdit negatiue. Nemini quicquam debeatis, nisi vt inuicem diligatis. Huius autem vocula, Nisi, ille nobis sentus placuit, qui non est exceptorius, sed potius expositorius. Nam cum rem alienam usurpare, lesioni proximi obuersetur, admonet nos vt nihil debeamus, videlicet vt sincere diligamus. Tametsi Chivost. & Aug. veneranter sint auscultandi, qui exceptorius gratia illud Pau. aiunt addidisse. Quia si admonuisset vt dilectionem semper deberemus, quippe cuius debitum quantumcunque soluat nuncquam cessat. Item Christus Math. 22. Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo. Immo vero qui rem non abstulit, sed bona fide possidet quoties consiterit esse alienam, naturali ratione doctus, tenetur illam domino, tradere. Vnde Thobias, vt eius tradit historias, c. 2. cum vocem balantis hædi quem vxor attulerat, audisset. Vide te, inquit, ne forte furtiuus sit, reddite eum dominis suis, quia nō licet nubis aut cedere ex furto aliquid, aut contingere. In summo, Deus 1. ze 33. nemini penitentium veniam pollicetur, nisi prius pignus rapinam, quæ reddideris. Adde quod eodem iure quis rem nouit furto sublatā, tenetur eam domino

domino indicare. Sic enim intelligendum est verbum Hieron. super illud Prouer. 26. quod refertur extra, de fur. cap. qui cum fure, ubi ait qui fure paritur, uel secundum aliam litera, participat scilicet in crimine, occidit animam suam. Non ergo fur solus, uerum & ille reus tenetur, qui furti conscius, quærente possessore non indicat. Haud tamen tenetur occultum furem prodere, sed furtum pandere.

Ad arg. gaudia

Per hæc ergo ad primum argumentum contra quæstionem respondetur, concessa priori assumpta: nempe satis esse ad salutem, si quis innocenter uiuat per expletionem mandatorum, posteriori uera perimitur. Etenim qui furto commissio, aut illata iniuria corripit in culpam, numquam inde refugiet, nisi præcua restitutione: nam alias semper tenebitur reus furti, aut illata iniuria, quod est contra Decalogi prohibitionem. Contra hanc autem solutionem non delunt argumenta. Primum enim statim præsonbus extat huiusmodi. Nemo reus est furti aliusuè detentionis, cui constat legitimum dominum consentire, aut consentire debere, lex autem charitatis hoc uinculo uidetur mortales, & maximè Christianos conglutinare, ut corporalia hæc, & temporalia quisque propria saluti spirituali proximi post habeat, ergo quisque consentire tenetur, ut alius possideat bona sua, ne iniuste alius retinendo occidat propriam animam. Hoc argumentum sunt qui arbitrentur aliquid esse pondus, cum tamè nullius sit proprius. Respondet. n. Adrianus, quod etsi dñs rei forte consentiat, hoc tñ non constat ei quod iniuste possidet, & ideo contra conscientiam retinet. Solutio autem non eneruaret argumenti uires si ulla haberet: nam satis esset, quod illi constaret, debere dominum consentire. Respondetur ergo facillimè, quod quauis quisque teneatur salutem animæ proximi, ordine charitatis proprijs bonis corporis, & uixæ et ipsi antefere (ut S. Tho. 2. 2. q. 26. art. 5. auctor est) tamen hic charitatis ordo solum obligat exponere corporalia bona pro uicda salute animæ proximi, quando uel talia bona sunt illi simpliciter necessaria, uel quis ex proprio officio curam gerit animæ illius. Alioqui solum ad perfectiorem charitatis hoc pertinet. Vnde cum ille qui alienam rem iniuste usurpat, non id propterea facit, quod ex remanent necessitatem illorum bonorum pa-

tiatur, sed ex sualibidine, & corrupta uoluntate, non tenetur dominus consentire in illam iniustam possessionem. Simile est in mortis articulo, cum quis alium inuadit occidendi animo. Aiunt enim quidam nimirum misericors, quod inuafus potius debet permittere sui occisionem, quam aliam mortaliter delinquentem in efficiat, ut sua temporali morte æternam euitet in proximo. Sed reuera nulla hoc ratio probare poterit, quia uita illius qui inuaditur, non est inuadenti necessaria, & ideo quia iniuste illam petit, potest alius illam defendere, etiam si sciat alterum in peccato mortem obire. An uero sit consilium suam ipsius mortem permittere pro salute alierius, non est præsentis negotij disputare, maiorem enim charitatem nemo habet, quam ut animam ponat pro amicis suis. Secundo argumento petitur dubitationis solutio, quæ forsitan non tam ad rem spectat, quam ad nomen: Videlicet, an diuersa sint præcepta, quo furtum prohibetur, & quo restitutio præcipitur. Etenim quod eadem sit præceptio, est argumentum primum, quod idem polere uidetur: Non furtum facies, & Non retinebis alienum. Sic enim negatiuè ait Paul. Nemini quidquam debeatis. Et S. Thom. 2. 2. quæstio 66. artic. 3. detinere, inquit, id, quod alteri debetur, eandem rationem nocuenti habet cum acceptio- ne iniusta. Et ideo sub iniusta acceptio- ne intelligitur etiam iniusta detentio. Mox arguitur, quod si præceptum resti- tutionis singulare esset, non posset nisi: fir- matiua existere, præceptum autem affirmatiuum non obligat pro semper. restitutio uero faciendâ est absq; mora: nam quamdiu quis in ære alieno manet inuito dño, quasi fur reputatur. Vnde fit, ut semper, & pro semper teneatur restituere. Nihil secus exactior loquutio erit, si dicamus duo esse quodammodo præcepta, illud, si abstineri a furto, mere negatiuum: hoc autem restitutionis, affirmatiuum, implicans in se negationem, quo prohibemur rem al- terius detinere, ut 2. 2. q. 62. artic. 8. auctor est S. Tho. Et hoc patet ex obiectorum di- uersitate. Actiones enim malæ prohiben- tur negatiuis præceptis, bonæ autem affir- matiuis mandantur. furti autem malum est, restituere uero, bonum. Idè patet ex for- ma Christi: Reddite q̄ sunt Cæsaris, Cæsa-

Ad secū dū arg. Dubiū an eodē pcepto phibeatur furtū, & p̄ci- piatur restituti- o.

Solutio dub.

OTO
tre
pibus
DIII
13

ri. Quare Paulus ambo copulauit, si reddite omnibus debita, & nemini quidquam debeatis. Falsum ergo est idem esse prioris vel obiectum vel præceptum, reducitur tamen hoc ad illud Decalogi non solum facies. Et per hoc responsum est principali argumento. Ad illud autem quod modo de præceptis affirmatiuis subiicimus, respondetur, quod licet mandatum restituendi affirmatiuum sit, nihilominus propter id ne gratiæ quod includit, non habet circumstantiam temporis, sicuti alia, definitam, sed sua substantia est vt statim & absque mora fiat. Hæc autem mora accipienda est secundum ciuiliū morem. Dicitur enim quis esse in mora cum rei opportunitatem nactus, non statim operatur. Quapropter (vt postremo articulo huius libri repetendum est) obligatio huius præcepti quantum ad actum animæ interiorē, est, vt cum primum cuique constiterit rem possidere alienam, animo proponat reddere, non tamen est in culpa, si statim non reddat, quousque habita tum creditoris copia, tum oportunitate soluendi, soluere amplius distulerit. An vero quandiu quisque in mora durat tandiu creseat culpa. & an aliquando eadem innouetur, ad eundem postremum articuli huius libri pertinet satisfaciendo respondere.

ARTICVLVS III.

Vtrum omnia in vniuersum qua quis uel ab alio abstulit, vel iniusto domino retinet, teneatur restituere.

Post substantiam, necessitatemque restitutionis, videre tertio loco restat amplissimam eius obligandi vniuersalitatē. Queritur ergo, vtrum omnia in vniuersum ablata & retenta, teneatur homo restituere? Et arguitur parte negatiua. Duo sūt bonorum genera in quibus quis alteri nocere potest, scilicet spiritualium, & temporalium, spiritualium autem non est necessaria restitutio, ergo cum sint temporalibus præstantiora? sit, vt neque temporalium sit necessaria. Minor exemplo monstratur. Enimvero qui alterum ad peccandum induxit, nihil illi restituere tenentur, tum quod ille libere fecit, tum quod & ipse se potest in pristinum statum restituere.

Secundo, Si quis a monachatus professione vel cohiberi, vel abstraxit, eidem profusus rationibus modo adductis, nihil ei restituere cogitur, ergo neque in hoc casu restitutionem facere est opere preteritum. Tertio. In bonis temporalibus maximum est vita, sed qui vitam alter, vel membrum abstulit nulli restitutioni manet obnoxius, quam ad impossibile nemo obligatur, quale est vita aut membrum restituere.

Quarto. Nemo ad peccatum obligatur, quandoque autem fieri nequit restitutio citra culpam, vt puta cum quis alienam famam reuelatione oculi criminis denigravit, ergo eiusmodi restitutio nequaquam est necessaria. Quinto. Hæc quæcumque alteri contumelijs deurpat, nullatenus restitui potest, quia ad preteritum non est potentia, ergo illi locum non habet restitutionis vinculum. Sexto. Deum quis culpam impedimento est, ne aliquod spirituale sacerdotum assequatur, auferre id illi censetur, nam (vt Philosophus 2. Physicæ. 6. auctor est) quod parum distat a re nihil distare videtur, & tamen nullo innotatur restitutionis nexu, quia præbenda non debet ab altero auferri, vt prior conferatur, ergo non est omnium in vniuersum necessaria restitutio. In contrarium est diuina sententia, Ezech. 33. Si impius egerit peccati suum, feceritque iudicium & iustitiam, & pigritus restituerit, rapinamque reddiderit, & cetera vitæ viuet ubi gominum insinuat necessaria restitutio.

Questionis huius conclusio statuitur affirmatiua. Omnium in vniuersum quæ quis vel iniuste sustulit, vel iniusto aliquo ciuili contractu accepta retinet, præceptum est restitutionem fieri. Neque vero nouis opus est testimonijs aut rationibus postea, quæ proximo articulo dicta sunt. Enimvero vt prohibitio furti sic restitutionis præceptio generalis est, vniuersa completens. Et ideo nisi aliqua de causa excusatio contingat, aut attenuatio culpæ, semper est mortalis eius transgressio. Excusatio autem fit aut per ignorantiam aut per impossibilitatem, abolutam vero ab obligatione per domini voluntatem, illam remittentis, sed attenuatio contingit ratione tenuitatis materiæ. Nam qui parum retinet, nihil retinere videtur, ideoque leui tangitur culpa.

At ve-